

**Cenne, bezcenne/
utracone**

Rada redakcyjna
Sławomir Adamczyk
Monika Kuhnke
Jacek Miler
Piotr Ogrodzki
Urszula Paszkiewicz
Anna Różycka

Redaktor naczelny
Barbara Kobielska

oprac. graficzne
Sebastian Najdek

korekta
Krystyna Juriewicz

Ośrodek Ochrony
i Konserwacji Zabytków
00-461 Warszawa,
Al. Ujazdowskie 6
tel./fax 621 04 45
tel. 628 22 85

Biuro Pełnomocnika Rządu
ds. Polskiego Dziedzictwa
Kulturalnego za Granicą
00-071 Warszawa,
ul. Krakowskie
Przedmieście 15/17
tel./fax 826 30 59

wydawca
pagina sp. z o.o.
02-878 Warszawa,
ul. Gajdy 38a

Zamówienia
na egzemplarze
prosimy kierować
pod adresem
redakcji

Na okładce:

„MŁYNY WIETRZNE“ – wiatraki w Warszawie na Woli /Młynów/
Fotografia K.Brandla z II połowy XIX wieku udostępniona redakcji ze zbiorów
Muzeum Woli.

Powyżej:

Jeden z wolskich wiatraków typu holenderskiego przeniesiony do skansenu w
Kaszubskim Parku Etnograficznym.

fol. Jerzy Szalygin

w numerze:

3

Działalność Biura Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego
Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą

Rejestracja strat bibliotek
Urszula Paszkiewicz

4

Powódź w pld.-zach. Polsce - straty w obiektach zabytkowych
Janusz Mróz

7

Bariery
Andrzej Rottermund

8

Straty wojenne

Zaginiona kolekcja obrazów Mieczysława Broniewskiego
Monika Kuhnke

10

Biblioteka króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
przechowywana w Kijowie
Hanna Łaskarzewska

12

Katalog Strat
Monika Barwik

18

Krajobraz z wiatrakami
Jerzy Szałygin

19-21

Kradzież z Muzeum im. Adama Mickiewicza w Śmiełowie...
... i powroty śmiełowskich obrazów
Piotr Ogrodzki

22

Plakiety różańcowe
Agnieszka Kasprzak-Miller

24

Kradzież z Muzeum Śląskiego we Wrocławiu w 1957 r.
Piotr Ogrodzki

25

Aukcje sztuki w Polsce
Stanisław Bołdok

26

Summary

Działalność Biura Pełnomocnika
Rządu ds. Polskiego Dziedzic-
twa Kulturalnego za Granicą

REJESTRACJA STRAT BIBLIOTEK

Podstawowym zadaniem zespołu do spraw bibliotek Biura Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą jest gromadzenie informacji o stratach wszystkich typów bibliotek polskich (instytucjonalnych i prywatnych) podczas II wojny światowej.

W latach 1992-1994 trwały prace nad rejestracją strat bibliotek w granicach Polski z 1945 r. Uzyskane w ciągu niespełna trzech lat wyniki badań dały podstawę do opracowania i opublikowania w 1994 r. rejestru „Strat bibliotek w czasie II wojny światowej w granicach Polski z 1945 roku. Wstępny raport o stanie wiedzy” oraz dwóch skróconych wersji w języku polskim i angielskim.

Rozpoczęty jesienią 1994 r. drugi etap obejmuje opracowanie możliwie pełnego wykazu strat bibliotek w powojennych granicach Polski, z uwzględnieniem korekt i uzupełnień „Wstępnego raportu”. Zawansowane są także prace nad informatorem o bibliotekach na dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej (obecnie na terytorium Litwy, Białorusi i Ukrainy).

Zgromadzona dotychczas baza źródłowa, o co najmniej 40 000 bibliotek zburzonych lub zdewastowanych w czasie wojny oraz o 5 000 pozostałych na dawnych ziemiach wschodnich, ma postać tradycyjnych kartotek oraz zapisu komputerowego. Cały warsztat dokumentacyjny jest sukcesywnie uzupełniany nowymi materiałami, które są efektem badań archiwalnych i śledzenia najnowszego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego.

Do komputera wprowadzone zostały dane identyfikacyjne bibliotek, informacje liczbowe dotyczące strat poszczególnych bibliotek bądź zespołów bibliotecznych oraz okoliczności strat. Osobno rozpisane są straty zbiorów specjalnych bibliotek. W oddzielnym ciągu (zarówno w tradycyjnej kartotece, jak i w zapisie komputerowym) znajdują się informacje o bibliotekach: dane identyfikacyjne, liczba zbiorów oraz literatura przedmiotu.

Ankiety indywidualne bibliotek, ankiety zbiorcze strat poszczególnych terenów lub typów bibliotek, wykazy obejmujące dane o poszczególnych bibliotekach istniejących na terenach II Rzeczypospolitej oraz Ziemiach Odzyskanych i kartoteka bibliograficzna są udostępniane zainteresowanym osobom w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą (ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, pok. 164).

Bibliotek na dawnych ziemiach wschodnich dotyczą dwie publikacje, które ukazały się w 1996 r. „Rękopiśmienne inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej (spis za lata 1553-1939)” przygotowała Urszula Paszkiewicz, ujawniając opisy ponad czterystu nie opublikowanych dotychczas źródeł do zawartości bibliotek. Publikacja pt. „Księgozbiory Eustachego Kajetana Sapiehy (1797-1860) i Wacława Seweryna Rzewuskiego (1785-1831)”, opracowana przez Józefa Wojakowskiego, ujawnia zawartość dwóch bibliotek magnackich skonfiskowanych przez władze carskie po upadku powstania listopadowego. Wymienione publikacje są zapowiedzią dalszych prac mających na celu udostępnienie nieznanych źródeł bibliologicznych, a odnoszących się do dawnych ziem wschodnich Rzeczypospolitej.

Urszula Paszkiewicz